

Duruy-evim . . .«, kakor je tudi druge pisatelje imel pri roki. V 22 poglavjih nam slika živo in v pravem pomenu zanimivo postanek rimskega cesarstva, njegovo urejevanje in utrjevanje, Augustovo delovanje in življenje, na to zaporedoma druge cesarje do (incl.) Commoda (180—192). A ne riše se nam samo zgodovina — vrsta dogodajev, marveč pisatelj nam pred očuje tedanje življenje vsestransko, bodisi javno, bodisi zasebno; obširno govori o književnosti, znanosti in umetnosti vseh strók, prodira temu življenju tudi v dno, razvija čudorednost ali npravnost ter nam kaže, katere ideje so gibale takrat propalo društvo.

Vse to pred očuje pisatelj v živih slikah in v živih bojah. Kaj malo onih splošnih izrazov in rekov, ki se dadó rabiti ob vsaki priliki, povsodi so dejanja, fakta. A med njimi lep red. V tem se vidi francoski vzor, ki ga je vodil: zgoraj omenjeni pisatelj.

Znano je, da je ta dōba gledé npravnosti izmed najslabših v celi zgodovini. Nekateri zgodovinopisci se zarijejo v to blato — rekel bi — do dna. Naš pisatelj pa ne zamolčuje tega, kar je dolžan zgodovinski resnici, a vodi ga dostojnost in fini okus. Govoreč o »ranah družtva rimskoga« pové, da niti naš jezik ni zmožen izraziti onih ostudnostij, niti naše uho jih slušati (str. 313). A kdor bi menil, da je treba torej vso sprijenost iskati le v oni žalostni dōbi, tega takoj poučuje pisatelj, da bi satiriki one dōbe mogli tudi v sedanjih velikih mestih dōbiti obilnega gradiva. V tem se kaže zgodovinski, izkustveni takt. Rad — da, še raje, nego piše o slabostih — kaže nam pisatelj, kjer more, lepe strani bodisi posameznih moŹ, bodisi značajev v obče. Kaj umno navaja tu pa tam mesta iz pisateljev, vsled česar je slika toliko resničnejša. V svojem prizadevanju, da bi nam kazal dobre strani iz poganstva, seza tu pa tam skoro predaleč. Tako na pr. ako piše: »U mnogih filozofa čitamo čisto krščanske nazore o milosrdju,« je to pač pretirano. Še bolj pretirano je, ako piše, da »učeni Židov Philon razvi u dobe Augusta i Tiberija nauku o trojednom bogu . . .« To pač ni res v krščanskem smislu. Enako ne morem popolnoma odobrovati, kar piše gospod profesor na str. 319 spodaj, iz česar bi človek skoro sklepal, da se je tudi krščanstvo samo po sebi razvilo. Da, istina je vendar, da je krščanstvo »nagel prevrat«, ako tudi ni na mah pridobilo za-se celega sveta. Vendar iz drugih mest izprevidimo dovolj, da ni hotel pisatelj o krščanstvu trditi, da se je rodilo samo po sebi, iz idej, katere so se takrat širile. Pisatelj naš govori večkrat o krščanstvu, nikakor ga ne prezira; omenja tudi smrt sv. apostolov Petra in Pavla v Rimu. A čudno pač, zakaj ni omenil kot zgodovinskega dogodaja rojstva in smrti našega Gospoda. Tudi v svetovni zgodovini je to največji in najvažnejši dogodaj. Neradi vidimo tak pogrešek v delu, ki ima toliko vrlin. Pisa-

telj ima vzvišene nazore o zgodovini — učiteljici dobrega; take nazore so imeli o zgodovini tudi Rimljani.

Stara imena so pisana vseskozi v latinskem pravopisu, pridejana so tudi nova imena. Jezik je v tej knjigi lep in res bogat. Pisatelj se tega zaveda: »Nastojao sam . . . sve, da zaodjenem što milovidnijim ruhom iz bogate rizarice jezika hrvatskoga.«

Naposled naj izrečem nekako sodbo in željo ob enem. Med navedenimi, od pisatelja rabljenimi viri nahajam nekatere, ki zlasti gledé na krščanstvo niso nepristranski (n. pr. Gibbon). A nahajam tudi I. B. Weissa — znamenje, da ne prezira namenoma, kar je pisano v katoliškem duhu. Zato bi si želel, naj bi spretni gospod profesor napisal za Matico Hrvatsko še mnogo zvezkov »svjetske poviesti«, a naj mu bode voditelj ta vrli katoliški učenjak ali vsaj svetovalec v vseh dvomnih slučajih. Kolikor sem se namreč mogel sam prepričati, piše Weiss zajemajoč naravnost iz virov; o cerkvi govori iz lastnih studij, ne pa zajemajoč iz kalnih in motnih virov protestantovskih. V takem duhu pišočega bi želel še mnogokrat srečati vrlega gospoda pisatelja prof. Rabarja na zgodovinskem polju.

Ocenjujoči v zadnji številki »Matico. Hrv.« smo pristavili: »konec«, hoteči končati oceno letošnjih Matičinih knjig. Toda zaradi prostora danes še ni možno končati poročila o letošnjih knjigah v tej številki, in zato naznanjam le še eno knjigo, a izpregovoril bodem o drugi priliki vsaj o dveh izmed njih obširnejše.

„Herodot. Povijest. Dio drugi. Knjiga peta do devete. Preveo i bilješke dodao dr. Aug. Mušić. Nagradjeno iz zaklade grofa Ivana Nep. Draškovića za godinu 1884. 8°. Str. 307. KnjiŹ. cena gld. 1'50. — To je 6. zvezek v vrsti »Prievoda grčkih i rimskih klasika«. G. Mušić je naš rojak in med Hrvati sedaj jako delaven. On je spisal tudi Slovincem namenjeni »hrv.-slov. riečnik«. Njegov prevod Herodotov hvalijo Hrvati. Izpregovoril bodem h krati o prvem in drugem delu, ko bodemo imeli več prostora. (Konec.)

Nemško-slovenski slovar.

Te dni je izšel nemško-slovenski slovar JaneŹičev v novi izdaji: „Deutsch-slovenisches Hand-Wörterbuch von Anton JaneŹič. Dritte, vollständig umgearbeitete und vermehrte Auflage, bearbeitet von Ant. Bartel, k. k. Gymnasiallehrer in Laibach, unter Mitwirkung der Collegen A. Kaspret, M. Petelin, J. Pichler, L. Pintar, M. Suhač, A. Tavčar. Klagenfurt 1889. Druck und Verlag der Buchdruckerei der St. Hermagoras Bruderschaft.« 8°. Str. 841. — ZaloŹnica — tiskarna družbe sv. Mohora, kakor tudi gospodje izdajatelji so si pridobili lepe zasluge s tem delom. Sedaj ne moremo izpregovoriti več o njem; bodemo pa o prvi priliki. Dobiva se v zaloŹbi in v knjigarnah. Cena 3 gld.

Cena: Za celo leto 2 gld.; za pol leta 1 gld. Uredništvo in upravnništvo je v Marijanišču.

Izdajatelj, lastnik in urednik dr. France Lampe. Tiskala »Katoliška Tiskarna« v Ljubljani.